

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 22 lipca 2009 r.

**Zarząd
Gminnej Spółki Wodnej „Grodzisk”
w Grodzisku**

P/09/122
LBI-410-009-11/2009

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku skontrolowała w Gminnej Spółce Wodnej „Grodzisk” w Grodzisku („Spółce”) stan utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych w latach 2007-2009 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole podpisanym 9 lipca 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie w latach 2007-2008 dotacji z budżetu państwa otrzymanych na konserwację urządzeń melioracyjnych, natomiast negatywnie stan utrzymania tych urządzeń.

Na terenie statutowej działalności Spółki (Gminy Grodzisk) - wg stanu na 30 czerwca 2009 r. - znajdowało się 4.590,1 ha zmeliorowanych użytków rolnych; w tym 362,2 ha odwadnianych rowami i 4.227,9 ha zdrenowanych (z 443 studzienkami drenarskimi). Na łącznej długości 88,509 km szczegółowych rowów melioracyjnych znajdowało się 20 budowli piętrzących (zastawek lub przepusto-zastawek) i 199 przepustów. Możliwość nawodnień obejmowała 24,7 ha powierzchni zmeliorowanych.

1. W ocenie NIK stan utrzymania przez Spółkę urządzeń melioracji wodnych szczegółowych (u.m.sz.) był niezadawalający, znacznie odbiegający od dobrych praktyk w tym zakresie, wskazujących na coroczną potrzebę: konserwacji gruntownej 1/3 rowów

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”,

melioracyjnych i bieżącej obejmującej ich całość, oczyszczania studzienek drenarskich, przepustów i urządzeń piętrzących, bowiem:

- odmulaniem w latach 2007-2009 (I półrocze), w ramach konserwacji gruntownej objęto 5,556 km rowów, tj. 6,3% łącznej ich długości (stanowiło to także tylko 27,8% planowanych w tym zakresie robót),
- konserwacją bieżącą (polegającą na obkaszaniu skarp i wykaszaniu dna rowów) objęto 84,7% w 2007 roku (74,949 km z 88,509 km) i 65,4% łącznej ich długości (57,924 km) w 2008 roku, mimo że dobre praktyki mówią o dwukrotnym wykonywaniu tych zabiegów w ciągu roku,
- corocznym czyszczeniem studzienek drenarskich objęto tylko 9,7% ich ilości w 2007 roku (43 szt. z 443 szt.), natomiast w latach 2008-2009 (I półrocze) nie wykonywano tych zabiegów,

co w przypadku 97,3% rowów (16,956 km z 17,426 km), poddanych przez NIK oględzinom, skutkowało przyspieszoną dekapitalizacją u.m.sz., przejawiającą się wypłyceniem rowów ich zakrzaczeniami lub zadrzewieniami (ograniczającymi przepustowość jak i niszczącymi konstrukcję u.m.sz.), występowaniem odcinków ze zniszczonymi przez bydło skarpami. Trzy z 28 studzienek poddanych oględzinom (10,7%) było niedrożnych (przy jednej z nich wystąpiły zastoiny wody). Pozostałe studzienki drenarskie (25) były drożne, przy czym na dwóch z nich brak było pokryw, na dwóch kolejnych wystąpiły ubytki na pokrywach, a jedna studzienka miała uszkodzony górny krąg. Wszystkie poddane oględzinom przepusty (6) i wyloty drenarskie wymagały oczyszczenia. Przyczynami powyższych zaniedbań były:

- niewystarczające środki finansowe z powodu niskiej składki członkowskiej (na poziomie 12 zł/ha w latach 2007-2008 i 13 zł/ha w 2009 roku od powierzchni zmeliorowanych), zapewniające sfinansowanie odpowiednio 98,5%, 74,5% i 73,8% planowanych wydatków, które i tak ograniczały się do najpilniejszych potrzeb i były dostosowane do poziomu pozyskiwanych przez Spółkę środków w latach poprzednich. Wykonywanie zabiegów w zakresie i z częstotliwościami wynikającymi z dobrych praktyk byłoby możliwe przy składce członkowskiej w wysokości 21 zł/ha w 2007 roku, 29 zł/ha w 2008 roku. i 28 zł/ha w 2009 roku, tj. odpowiednio wyższej o 75%, 141,7% i 115,4%,
- zaległości w opłacaniu składek, których ściągальność (bieżąca) wyniosła 88,2% w 2007 roku i 87,7% w 2008 roku. Na koniec 2008 roku zaległości wyniosły łącznie

17.533,32 zł, tj. 31,8% w odniesieniu do rocznego przypisu 55.081,20 zł. Przyczyniło się do tego niekierowanie od 2008 roku tytułów wykonawczych do egzekucji w związku z interpretacją Ministerstwa Finansów z 6 lutego 2008 r. (w której to przyjmowanie do egzekucji tytułów wykonawczych od spółek wodnych uzależniono od uzyskania przez nie stosownych orzeczeń sądowych),

- wiek urządzeń (które pochodziły z końca lat sześćdziesiątych i początku lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku), co przejawiało się głównie ilością awarii drenarskich i potrzebami remontowymi studzienek drenarskich, bowiem w okresie objętym kontrolą usunięto 100 awarii drenarskich (tj. 125% ich planowanej ilości – 80 szt.) i wyremontowano 65 studzienek drenarskich (tj. 185,7% planowanej ilości – 35 szt.), przeznaczając na to 64.850 zł, tj. 48,4% ogółu wydatków w tym okresie,
- niedokonywanie przeglądów stanu technicznego u.m.sz., również przez Komisję Rewizyjną, mimo obowiązku określonego w § 28 ust. 1 statutu.

2. NIK pozytywnie ocenia wykorzystanie dotacji otrzymanych od Wojewody Podlaskiego. W latach 2007-2008 Spółka pozyskała w formie dotacji łącznie 24.637 zł (w tym 21.435 zł w 2007 roku i 3.202 zł w 2008 roku), które w całości przeznaczono na konserwację urządzeń melioracyjnych, finansując nimi 21,1% ogólnej wartości tych prac. W ramach pozyskania i rozliczenia dotacji - z zachowaniem obowiązujących procedur - przekazano wymaganą dokumentację. Wystąpiły jednak przypadki rozbieżności pomiędzy danymi, wykazanymi przez Spółkę w dokumentacji przekazanej Wojewodzie Podlaskiemu i dotyczącej dotacji w 2008 roku, a danymi wynikającymi z ewidencji księgowej Spółki. Wnosiły one 627,56 zł i 1.153,16 zł i dotyczyły odpowiednio dochodów Spółki oraz wysokości składek członkowskich. Rozbieżności te nie miały jednak wpływu na wysokość udzielonej z budżetu państwa dotacji jak i jej właściwe wykorzystanie.
3. W okresie objętym kontrolą na rachunek Spółki wpłynęło łącznie 173.056,96 zł, w tym: 148.158,05 zł składek członkowskich, 24.637 zł dotacji Wojewody Podlaskiego i 261,91 zł z dochodów z upomnień i odsetek bankowych. Wydatki zamknęły się łączną kwotą 161.706,33 zł, z których 133.881,93 zł (82,8%) przeznaczono na opłacenie prac konserwacyjnych, zaś pozostałe wydatki – 27.824,40 zł (17,2%) dotyczyły obsługi Spółki, w tym: 16.967 zł za prowadzenie księgowości Spółki, 7.533,60 zł inkasa soltysów i 3.323,80 zł kosztów Zarządu i Walnych Zgromadzeń, odbiorów robót konserwacyjnych, druków i znaczków, prowizji bankowych i opłat komorniczych.

4. W pracy Spółki wystąpiły następujące przypadki naruszeń ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne², statutu Spółki oraz innych przepisów:
- Spółka do czasu zakończenia kontroli działa na podstawie statutu zatwierdzonego przez Naczelnika Gminy Grodzisk i wpisu do księgi wodnej województwa białostockiego z 14 marca 1985 r. Statut nie został dostosowany do przepisów Prawa wodnego. Podczas kontroli NIK Zarząd Spółki opracował projekt nowego statutu, którego do czasu zakończenia kontroli nie przedłożył do uchwalenia Walnemu Zgromadzeniu Delegatów (WZD), ani do zatwierdzenia Staroście Siemiatyckiemu. Nie zgłosił też, w celu wpisania do katastru wodnego, zmian danych, wymaganych art. 167 ust. 2 i 3 Prawa wodnego, tj. m.in. składu Zarządu powołanego w 2005 roku,
 - Zarząd Spółki nie złożył także wniosku o wpis do rejestru podmiotów gospodarki narodowej (REGON), wymaganego art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej³,
 - Zarząd Spółki nie przedkładał Staroście Siemiatyckiemu uchwał WZD w latach 2007-2008, czym naruszył przepisy art. 179 ust. 1 Prawa wodnego, zobowiązujące Zarząd do dostarczenia uchwał organów Spółki w terminie 7 dni od ich podjęcia,
 - mimo obowiązku wynikającego z postanowień § 23 ust. 1 pkt 5 statutu, stanowiącego, że do zakresu działania Zarządu należy: *„ustalanie i egzekwowanie innych świadczeń na rzecz Spółki od członków Spółki”*, Zarząd Spółki nie kontrolował realizacji przez rolników, którzy zostali wyłączeni z obciążenia finansowego na rzecz Spółki, wykonywania przez nich we własnym zakresie konserwacji urządzeń melioracyjnych,
 - Członkowie Zarządu podpisywali jednoosobowo wnioski, informacje i rozliczenia dotacji z budżetu państwa na lata 2007-2008, co było niezgodne z postanowieniami § 26 ust. 3 statutu, stanowiącymi, że *„oświadczenia woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych Spółki oraz dokumenty księgowe podpisują przewodniczący lub jego zastępca oraz jeden członek Zarządu albo dwie osoby upoważnione przez Zarząd (pełnomocnicy),*
 - wykaz członków Spółki był nieaktualny, co wykazała weryfikacja danych 110 osób ujętych na tym wykazie (12,9 % z ogółu 853), z których 29, tj. 26.4% nie było właścicielami gruntów na terenie Gminy Grodzisk, w tym jeden z trzech członków Komisji Rewizyjnej i Przewodniczący Zarządu Spółki. W świetle uregulowań Prawa wodnego (art. 77 i art. 164-177) przesłankami członkostwa w spółce wodnej jest

² Dz.U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm., dalej zwanej „Prawem wodnym”

³ Dz.U. Nr 88, poz. 439 ze zm.

posiadanie gruntów objętych u.m.sz. lub odnoszenie korzyści z funkcjonowania tych urządzeń. Zgodnie z uregulowaniami art. 166 ust. 2 Prawa wodnego do statutu dołącza się wykaz członków spółki, zawierający ich oznaczenia, wskazanie siedzib i adresów.

Przedstawiając powyższą ocenę i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Podjęcie wspólnie z członkami Spółki działań w kierunku poprawy stanu utrzymania urządzeń melioracji wodnych szczegółowych.
2. Podjęcie działań umożliwiających uchwalenie przez Walne Zgromadzenie Delegatów nowego statutu Spółki i przedłożenie go Staroście.
3. Wystąpienie o wpis do katastru wodnego i do rejestru podmiotów gospodarki narodowej (REGON) danych o Spółce.
4. Przedkładanie Staroście uchwał organów Spółki z zachowaniem 7 dniowego terminu określonego w art. 179 § 1 prawa wodnego i statucie Spółki.
5. Kontrolowanie przez Zarząd Spółki wykonywania przez rolników we własnym zakresie konserwacji urządzeń melioracyjnych.
6. Doprowadzenie do aktualności danych zawartych w wykazie członków Spółki, określonych w art. 166 ust. 2 Prawa wodnego.
7. Składanie oświadczeń woli przez Zarząd Spółki na dokumentach dotyczących dotacji stosownie do postanowień § 25 ust. 3 statutu.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Zarząd Spółki w terminie 30 dni od dnia otrzymania wystąpienia, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia przysługuje Zarządowi Spółki prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie oceny, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o której wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

Z powierzeniem
DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
Ryszard Walendzik